

(распространение, встречаемость др.) каталога. Данный каталог низших панцирных клещей (*Acari: Acariformes, Oribatida, Macropylina*) заповедника "Расточье" и прилегающих территорий включает 47 видов, которые относятся к 19 родам 11 семейств. Наиболее многочисленными в видовом отношении являются семейства *Brachychthoniidae* – 11 видов и *Phthiracaridae* – 10. Другие семейства представлены от 5 до 1 вида.

Ключевые слова: *Acariformes, Oribatida, Macropylina*, вид, синоним, ареал, распространение.

Melamud V.V. Catalogue of lower oribatid mites (*Acari: Acariformes, Oribatida, Macropylina*) of the reserve "roztochia" and its environs includes 47 species belonging to 19 genera and 11 families.

The research in oribatid mites was carried out in the Reserve "Roztochia" and its environs mainly in late 80-s of the 20-th century. The most material was collected in soils of the ecological profile "Piasetsky" and the meadow-bog "Zalyvky". Species records together with brief data on their distribution and abundance have been arranged in the annotated catalogue. The Catalogue of lower oribatid mites (*Acari: Acariformes, Oribatida, Macropylina*) of the Reserve "Roztochia" includes 47 species belonging to 19 genera and 11 families. Two families, *Brachychthoniidae* and *Phthiracaridae*, were the most abundant in species numbers and included 11 and 10 species correspondingly. Other families were represented from the area studied by 1-5 species each.

Keywords: *Acariformes, Oribatida, Macropylina*, Mite species, Synonyms, Ranges, Distribution.

УДК 598.2:591.553 (477.8)

Мол. наук. співроб. М.А. Сенік – Львівський НУ
ім. Івана Франка; мол. наук. співроб. І.Я. Реслер –
Інституту екології Карпат НАН України

ОРНІТОЦЕНОЗИ УГРУПОВАНЬ ЛУЧНОЇ ТА ПРИБЕРЕЖНО-ВОДНОЇ РОСЛИННОСТІ РІВНИННОЇ ЧАСТИНИ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Досліджено орнітоценози угруповань лучної та прибережно-водної рослинності рівнинної частини Західної України. Встановлено залежність розподілу населення птахів у різних рослинних угрупованнях, прокласифікованих за системою Браун-Бланке, від сукупності умов: екологічних факторів та антропогенного впливу, що характерні для цих угруповань. Описано видовий склад та структуру домінування орнітоценозів у рослинних угрупованнях, синтаксономічно приналежних до двох класів, семи порядків рослинності. У класі *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937 описано населення птахів фітоценозів семи союзів рослинності.

Ключові слова: орнітоценози, угруповання рослинності, Західна Україна.

Постановка наукової проблеми та її значення. Поєднання зоологічних досліджень з фітоценологічними дає змогу повніше розглянути структуру біогеоценозу, оцінити взаємозв'язки окремих груп організмів та показати оптимальні шляхи їх збереження. Птахи тісно пов'язані з умовами екотопу, зокрема в аспекті вибору місця для гніздування, гніздової стації. Тож для виявлення екологічних преференцій різних видів птахів доцільно характеризувати рослинні угруповання, яким вони віддають перевагу, користуючись підходами еколого-флористичної класифікації рослинності, оскільки виділені на такій основі фітоценози індукують умови біотопу.

Матеріали і методика. Впродовж 2001-2007 рр. здійснювали дослідження орнітонаселення лук західних регіонів України. Для облікування птахів на гніздових територіях використовували комбінований картографічний метод [5].

Під час цих досліджень проводили також описи рослинного покриву, класифікацію та синтаксономізацію угруповань рослинності гніздових ділянок на засадах флористичних підходів школи Браун-Бланке [1, 4]; характеристику синтаксонів наводили згідно зі зведеннями з синтаксономії рослинності України [2, 3]. Згідно з цією класифікацією, проаналізовано рослинний покрив на 84 описових ділянках рівнинної території заходу України. Виявлено рослинні угруповання (249), які описали ми і визначили до рівня класів, порядків і, в багатьох випадках, союзів. Серед описаних ценозів – 77 становлять типові лучні угруповання класу *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937 і 62 – прибережно-водні угруповання рослинності класу *Phragmiti-Magnocaricetea* Klika in Klika et Novak 1941. У цій роботі їх перелік наведено за градієнтом зменшення зволоження.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Рівнинні угруповання лучної рослинності приурочені до заплавл річок, або ж є вторинними післялісовими формуваннями, що мають важливе сільськогосподарське значення. На рівнинних луках трапляються ділянки із різним ступенем зволоження, характером ґрунту, геоморфологічними умовами, силою антропогенного впливу, що забезпечує значне розмаїття угруповань рослинності, їх видову насиченість.

Рослинні угруповання, що належать до класу *Phragmiti-Magnocaricetea* – є угрупованнями вологих, мокрих та болотистих лук і прибережно-водних екотопів на дернових, оглеєних, мулуватоболотних та лучноболотних ґрунтах. Орнітонаселення рослинних угруповань цього класу формують 37 гніздових видів, домінантом серед яких є вівсянка очеретяна (*Emberiza schoenichus* Linnaeus, 1758) – 22,2 % від загальної кількості гніздових пар, а субдомінантами – три види очеретянок: лучна (*Acrocephalus schenobaenus* Linnaeus, 1758) – 13,7 %, ставкова (*A. scirpaceus* Hermann, 1804) – 9,6 % і велика (*A. arundinaceus* Linnaeus, 1758) – 8,2 %.

У межах досліджених ділянок лучних угідь виявлено рослинні угруповання, що належать до трьох порядків класу *Phragmiti-Magnocaricetea*: *Magnocaricetalia* Pign. 1953, *Nasturtio-Glycerietalia* Pign. 1953 та *Phragmitetalia* W. Koch 1926. Видовий і чисельний склад орнітонаселення угруповань цих порядків істотно відрізняються.

До порядку *Magnocaricetalia* належать фітоценози вологих, мокрих та болотистих заплавлних і позаплавлних лук. У північно-західному регіоні вони добре представлені угрупованнями поліських боліт. Для ценозів цього порядку характерною рисою є переважання високих кореневищних видів осок, що утворюють щільні купини-"подушки" внаслідок нагромадження відмерлого минулорічного листя при основі купин. Саме в таких "подушках", що піднімаються над водою, вдало використовуючи їх маскувальні властивості, розташовує свої гнізда більшість птахів, що гніздяться у цих ценозах.

Орнітокомплекс угруповань цього порядку нараховує 25 видів. Серед них абсолютним домінантом є вівсянка очеретяна, частка участі якої у гніздуванні становить 30,1 %. Субдомінантами виступають очеретянка лучна – 18,4 % і плиска жовта – 15,6 %. Порівняно висока частка в баранця звичайного (*Gallinago gallinago* Linnaeus, 1758) – 8,2 % і щеврика лучного (*Anthus pratensis* Linnaeus, 1758) – 5 %. Цікавою особливістю орнітокомплексу є присутність і висока частка участі рідкісного виду – очеретянки прудкої (*Acrocephalus paludicola* Vieillot, 1817) – 6 %. Поліські болота і вологі луки з переважанням фітоценозів порядку *Magnocaricetalia* – основні гніздові території цього виду.

До порядку *Nasturtio-Glycerietalia* зараховуємо мокрі заплавні та позазаплавні гігрофільні прибережно-водні угруповання. Луки з домінуванням очеретянки звичайної (*Phalaroides arundinacea* (L.) Rausch), характеризуються високим, достатньо щільним і однорідним травостоєм. Можливо, саме тому в угрупованнях названого порядку, окрім вівсянки очеретяної – 31,3 %, домінантом є також деркач (*Crex crex* Linnaeus, 1758) (18,8 %) – порівняно не чисельний вид, що надає перевагу високотравним лучним ценозам. Субдомінують такі види: очеретянка чагарникова (*Acrocephalus palustris* Bechstein, 1798), лунь очеретяний (*Circus pygargus* Linnaeus, 1758) і плиска жовта (*Motacilla flava* Linnaeus, 1758) – по 12,5 %.

Порядок *Phragmitetalia*, що на досліджуваній території найчастіше представлений угрупованнями союзу *Phragmition communis* W. Koch 1926 – прибережно-водними ценозами гелофітів прісних водойм, характеризуються специфічною сукупністю умов і відповідним спектром видів навколоводної орнітофауни. Очерет (*Phragmites communis* Trin.), що має міцні високі стебла, є основною гніздовою стацією для очеретянок і кобилочок, заломі і сплави-ни слугують гніздовими платформами для качок та пастушкових птахів; очерет разом із різнотрав'ям приваблює вівсянку очеретяну і плиск, зокрема жовту і жовтоголову (*Motacilla citreola* Pallas, 1776).

До складу орнітоугруповань порядку *Phragmitetalia* належить 26 видів. Домінантом, як і в інших гігрофільних ценозах, є вівсянка очеретяна – 17,1 %, за нею, з невеликою різницею в гніздовій участі, – очеретянка ставкова – 16 %. Очеретянці великій належить 13,4 %. Ще два види очеретянок складають решту найбільш чисельних видів: очеретянка чагарникова – 11,9 % і лучна – 11 %.

Клас *Molinio-Arrhenatheretea* представлений здебільшого мезофільними, мезоксерофільними та ксеромезофільними лучними угрупованнями запла-в і післялісових територій. Серед фітоценозів класу *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937, у межах досліджуваних ділянок, трапляються угруповання порядків: *Poo-Agrostietalia vinealis* Shelyag, V. Sl. et Sipaylova 1985, *Arrhenatheretalia* Pawl. 1928 (союзи: *Festucion pratensis* Sipaylova Mirk., Shelyag et V. Sl., *Arrhenatherion* (Br.-Bl. 1925) W. Koch 1926), *Cynosurion cristati* Br.-Bl. et R. Tx. 1943), *Molinietalia* W. Koch 1926 (*Deschampsion caespitosae* Horvatic 1930, *Molinion* W. Koch 1926, *Alopecurion pratensis* Pass. 1964, *Calthion* R. Tx. 1937) і *Galietalia veri* Mirk. et Naum, 1986.

Усього для угруповань класу *Molinio-Arrhenatheretea* відзначено 28 гніздових видів птахів. Структура домінування на мезофітних луках змінюється. Майже у всіх фітоценозах класу домінують два види: плиска жовта – 29,4 % і жайворонок польовий (*Alauda arvensis* Linnaeus, 1758) – 19,2 %. Решта видів значно відстають за чисельністю. Однак між орнітоценозами, приуроченими до союзів цього класу, виявлено істотні відмінності.

Порядок *Poo-Agrostietalia vinealis* об'єднує мезоксерофільні та ксеро-мезофільні угруповання підвищених ділянок центральних і прируслових частин заплавлів рівнинних річок на дернових, дерново-лучних, чорноземно-лучних та супіщаних ґрунтах. В орнітоценозі серед дев'яти видів птахів домінує плиска жовта (37,5 %). Високий та середньовисокий травостій зумовлює наявність серед домінантів також деркача (12,5 %) і щеврика лучного (12,5 %).

З порядку *Arrhenatheretalia*, який об'єднує фітоценози справжніх заплавлів та позазаплавлів лук, на досліджуваних територіях найбільш поширені мезофільні угруповання союзу *Festucion pratensis*. Вони є бідніші за видовим багатством птахів, ніж гідрофільні луки класу *Phragmiti-Magnocaricetea*. У своєму ж класі, за числом видів орнітофауни (16), вони поступаються більш зволоженим угрупованням союзу *Deschampsion caespitosae* (21 вид). В угрупованнях союзу *Festucion pratensis* частка участі у гніздуванні плиски жовтої – 38,3 %, жайворонку польовому належить 20,9 %. Високою є також участь трав'янки лучної (*Saxicola rubetra* Linnaeus, 1758) – 10,1 %. Серед звичайних видів відзначені чайка (*Vanellus vanellus* Linnaeus, 1758) – 6,1 %, перепілка (*Coturnix coturnix* Linnaeus, 1758) – 5,8 % і щеврик лучний – 5,4 %.

Схожою є структура домінування птахів у рослинних угрупованнях ще одного союзу названого класу, а саме союзу *Arrhenatherion* (11 видів птахів). Однак серед чисельних видів тут виступає просянка (*Emberiza calandra* Linnaeus, 1758) (8,6 %) – порівняно не чисельний вид для заходу України. Ще одна істотна різниця полягає у відсутності куликів, виняток становить лише чайка з дуже низьким відсотком участі. Водночас відсоток участі перепілки і щеврика лучного збільшується. На нашу думку, різницю у структурі орнітоценозу цих лук зумовлює те, що угруповання союзу *Arrhenatherion* мають, в середньому, вищий і щільніший травостій, аніж угруповання союзу *Festucion pratensis*.

Для угруповань наступного союзу рослинності *Cynosurion cristati*, в яких відзначено 12 видів птахів, навпаки – характерний нижчий і менш щільний травостій, аніж для угруповання союзу *Arrhenatherion*. Це відображається на видовому складі та структурі домінування в орнітоценозі. Так, скажімо, тут присутні на гніздуванні три види куликів, два з яких мають високу частку участі: чайка – 18,3 % і коловодник звичайний (*Tringa totanus* Linnaeus, 1758) – 6,1 %. Часто вони утворюють колоніальні поселення в місцях із доволі низьким рослинним покривом. Домінуючими видами залишаються жайворонок польовий і плиска жовта, хоча в останньої частка участі знижується порівняно з орнітонаселенням фітоценозів двох попередніх союзів (23,2 %), а у жайворонка, навпаки, дещо зростає (25,6 %). Угруповання союзу *Cynosurion cristati* можна назвати ксеро-мезофільними, часто вони формуються на схилах або злегка підвищених ділянках центральної та при-

руслової частин заплав на дерново-опідзолених супіщаних ґрунтах. Тому в порядку *Arrhenatheretalia* структура домінування орнітоценозу цього союзу виділяється і більше нагадує структуру орнітоценозу зовсім іншого класу вже псамофільної рослинності – *Sedo-Scleranthetea* Br.-Bl. 1955. Ці угруповання досить подібні і за видовим складом – індекс схожості за Соренсеном – 0,58.

Найбільше видове різноманіття птахів у класі *Molinio-Arrhenatheretea* встановлене для угруповань порядку *Molinietalia*, союзу *Deschampsion caespitosae* – 21 вид. Цей союз представляють фітоценози заплавних і позазаплавних вологих лук на торф'янистих ґрунтах. За ступенем зволоження в союзі можна зустріти мезофільні і мезогігрофільні угруповання. Частка домішки тих чи інших видів рослин, характерних для різних типів зволоження, неоднорідність травостою за висотою і щільністю є факторами підвищення видового багатства орнітонаселення цих лук. Структура домінування така: плиска жовта – 28,3 %, жайворонок польовий і чайка – 11,4 %, трав'янка лучна – 9 %, щеврик лучний – 7,3 %, деркач – 6,4 %, перепілка – 5,8 %.

Угруповання зі значною часткою у травостої щучки дернистої (*Deschampsia caespitosa* (L.) Beauv) мають високі маскувальні властивості і є сприятливими для заселення наземногніздними птахами. Під час випасу на таких угіддях худоба швидше виїдає трави з м'якшими стеблами та листками, часто залишаючи купини щучки дернистої майже не порушеними. Гнізда при основі таких купин, де ще й нагромаджуються минулорічні сухі рештки рослин, рідко пошкоджуються.

Значно бідніший за видовим складом інший союз порядку *Molinietalia* – *Molinion*, лише 9 видів. За структурою домінування орнітонаселення він більше нагадує гігрофільні ценози з деякими відмінностями: очеретянка лучна і вівсянка очеретяна – по 25 %, чайка – 12,5 %. В орнітоценозі присутня очеретянка прудка (Полісся) – 6,3 %.

Угруповання союзу *Alopecurion pratensis* зараховують до гігромезофільних та мезофільних лук, що формуються переважно на понижених ділянках центральної та притерасної частини заплав річок. Залежно від режиму використання, ці луки можуть бути сухішими чи вологішими, з різною висотою і щільністю травостою. Тому видовий спектр орнітонаселення, який нараховує 13 видів, тут різноманітний, а структура домінування має свої особливості. Домінантом цих лук є жайворонок польовий – 36,5 % і цей фактор може бути свідченням високого антропогенного впливу на ці лучні угруповання, зокрема меліоративного осушення, адже жайворонок польовий надає перевагу мезо- і ксеромезофітним лукам. Плисці жовтій належить 22,4 %, а ще два види – щеврик лучний і чайка становлять по 10,6 % (табл.).

Наступний союз вологих угруповань з порядку *Molinietalia* – *Calthion* (12 видів птахів) має зовсім іншу структуру домінування. Найвища частка участі у гніздуванні належить баранцю звичайному, очеретянці чагарниковій, плисці жовтій – по 15 %, а вже субдомінантами виступають жайворонок польовий, очеретянка лучна і трав'янка чорноголова (*Saxicola torquata* Linnaeus, 1766) – по 10 %.

Табл. Видовий склад та структура домінування* орнітоценозів найпоширеніших угруповань рослинності рівнинних лук

№	Синтаксони рослинності Види птахів	Phragmiti- Magnocarice- tea, %		Molinio-Arrhenatheretea, %				
		Phragmi- tetalia	Magnoca- ricetalia	Festucion pratensis	Arrhenat- herion	Cynosuri- on cristati	Deschamp- sion caes- pitosa	Alopecuri- on pratensis
1	<i>Botaurus stellaris</i>	2,2	0,4					
2	<i>Ixobrychus minutus</i>	0,4						
3	<i>Anas platyrhynchos</i>	7,6	0,7				0,6	
4	<i>Anas querquedula</i>	0,4	1,1					
5	<i>Anas clypeata</i>	0,2	0,4					
6	<i>Aythya ferina</i>	0,2						
7	<i>Circus pygargus</i>	1,1	1,1				0,3	
8	<i>Circus aeruginosus</i>	5,6	1,1				0,3	
9	<i>Perdix perdix</i>					1,2	0,6	
10	<i>Coturnix coturnix</i>		0,7	5,8	9,9	3,7	5,8	2,4
11	<i>Grus grus</i>		1,1					
12	<i>Rallus aquaticus</i>	0,2	1,8					
13	<i>Porzana porzana</i>	1,1	0,7					
14	<i>Porzana parva</i>	1,3						
15	<i>Fulica atra</i>	0,2						
16	<i>Gallinula chloropus</i>	3						
17	<i>Crex crex</i>	0,4		2,5	1,2		6,4	2,4
18	<i>Vanellus vanellus</i>		3,5	6,1	2,5	18,3	11,4	10,6
19	<i>Tringa totanus</i>			0,7		6,1	4,1	4,7
20	<i>Actitis hypoleucos</i>			0,4				
21	<i>Gallinago gallinago</i>		8,2	1,4			1,5	3,5
22	<i>Gallinago media</i>		0,7					
23	<i>Limosa limosa</i>			1,4		3,7	1,2	2,4
24	<i>Asio flammeus</i>	0,2						
25	<i>Galerida cristata</i>			0,7				
26	<i>Alauda arvensis</i>		0,4	20,9	23,5	25,6	11,4	36,5
27	<i>Anthus pratensis</i>		5	5,4	8,6	9,8	7,3	10,6
28	<i>Motacilla flava</i>	1,1	15,6	38,3	30,9	23,2	28,3	22,4
29	<i>Motacilla feldegg</i>		0,7					
30	<i>Motacilla citreola</i>	0,4	1,1				1,7	
31	<i>Lanius collurio</i>		0,4					
32	<i>Locustella luscinioides</i>	3,2	0,4					
33	<i>Locustella fluviatilis</i>	0,9						
34	<i>Acrocephalus paludicola</i>	0,2	6					
35	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	11	18,4	1,4			3,2	1,2
36	<i>Acrocephalus palustris</i>	11,9		1,4		1,2	1,5	1,2
37	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	16						
38	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	13,4						
39	<i>Sylvia communis</i>		0,4					1,2

40	<i>Sylvia curruca</i>		0,4					
41	<i>Saxicola rubetra</i>			10,1	9,9	3,7	9	
42	<i>Saxicola torquata</i>				2,5	1,2	0,9	1,2
43	<i>Panurus biarmicus</i>	0,4						
44	<i>Acanthis cannabina</i>			0,4				
45	<i>Emberiza calandra</i>			2,9	8,6		0,6	
46	<i>Emberiza citrinella</i>				1,2	2,4	0,3	
47	<i>Emberiza schoeniclus</i>	17,1	30,1		1,2		3,8	
	<i>Всього видів</i>	26	25	16	11	12	21	13

* структура домінування, виражена у частках гніздової участі птахів, %

Останній порядок *Galietalia veri* представлений фітоценозами остепнених лук південно-східної частини Заходу України, угрупованнями узлісь, а також заплавлених лук на слабосформованих супіщаних ґрунтах.

Висота і щільність травостою тут висока і це істотно впливає на формування орнітоценозу, у складі якого нараховується сім видів. Жайворонок польовий, хоча й домінує – 26,3 %, але не сильно відривається за часткою участі від кількох субдомінантів, оскільки для цього виду більш сприятливим є низький і середній травостій, часто нещільний. Субдомінують: перепілка, щеврик лучний, просянка – по 15,8 %, плиска жовта і трав'янка лучна – по 10,5 %.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розподіл орнітонаселення у розглянутих лучних та прибережно-водних угрупованнях рослинності залежить від сукупності екологічних факторів та антропогенних впливів, що характеризують ці угруповання. Ступінь зволоження, висота і щільність рослинного покриву, маскувальні властивості рослин тощо – кожен вид птахів обирає оптимальне співвідношення умов, що властиве певним синтаксонам рослинності. Встановлені закономірності поширення гніздової орнітофауни в цих угрупованнях можуть використовуватися в цілях біоіндикації стану заповідних та господарських лучних угідь.

Література

1. Григора І.М. Основи фітоценології / І.М. Григора, В.А. Соломаха. – К. : Вид-во "Фітосоціоцентр", 2000. – 240 с.
2. Соломаха В.А. Синтаксономія рослинності України / В.А. Соломаха // Український фітоценологічний збірник. – Сер.: А. Фітосоціологія. – К. : Вид-во "Фітосоціоцентр", 1996. – Вип. 4 (5). – 119 с.
3. Соломаха В.А. Синтаксономія рослинності України. Третє наближення / В.А. Соломаха. – К. : Вид-во "Фітосоціоцентр", 2008. – 296 с.
4. Matuszkiewicz W. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski / W. Matuszkiewicz. – Warszawa, 2001. – 536 p.
5. Tomialojc L. Podstawowe informacje o sposobie prowadzenia censusow z zastosowaniem kombinowanej metody kartograficznej / L. Tomialojc // Not. Orn., 1980. – Т. 21. – S. 55-61.

Сеньк Н.А., Реслер И.Я. Орнитоценозы сообществ луговой и прибрежно-водной растительности равнинной части Западной Украины

Исследованы орнитоценозы сообществ луговой и прибрежно-водной растительности равнинной части Западной Украины. Установлена зависимость распределения населения птиц в различных фитоценозах, проклассифицированных согласно системе Браун-Бланке, от совокупности условий: экологических факторов и антропо-

погенного воздействия, характерных для этих сообществ. Описаны видовой состав и структура доминирования орнитоценозов растительных сообществ, синтаксономически принадлежащих двум классам, семи порядкам растительности. В классе *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. (1937) описано население птиц фитоценозов семи союзов растительности.

Ключевые слова: орнитоценозы, сообщества растительности, Западная Украина.

Senyk M.A., Resler I.Ya. Ornithocoenoses of meadow and coastal-aquatic vegetation communities of the plain part of Western Ukraine

Ornithocoenoses of meadow and coastal-aquatic plant communities of the plain part of Western Ukraine was studied. The dependence of the distribution of birds in different phytocoenoses, classified by the Braun-Blanquet approach, was found. The character of avifauna is associated with the conditions of each plant communities: ecotopes and anthropogenic factors. Described the ornithocoenoses species composition and dominance structure of two classes, seven orders of plant communities. In class *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937 described the avifauna of seven vegetation alliances.

Keywords: ornithocoenoses, plant communities, Western Ukraine.

УДК 639.111.14 (477.74)

Наук. співроб. С.М. Стельмах – Яворівський
національний природний парк

**СТРУКТУРА ПОПУЛЯЦІЇ І СТАДНІСТЬ ДИКОЇ СВИНІ
(*SUS SCROFA L.*) НА РОЗТОЧЧІ**

Наведено результати вивчення статеві-вікової структури, а також стадності дикої свині в регіоні Розточчя з 1999 по 2008 рр. Висвітлено причини низької відтворювальної здатності досліджуваної популяції. Вікова та статеві структура місцевої популяції характеризується істотними змінами за роками. Найнижчий відсоток поросят зафіксовано у 1999 р. (21 %), а найвищий – у 2003 р. (48,6 %). За відносно великої частки дорослих тварин упродовж більшості років простежено незначний відсоток молодняку, що є ознакою низької відтворювальної здатності популяції. Середньорічний показник стадності змінюється в межах 3,2-6,8 особин. Найвищим він був у 2003 р., коли частка поросят була найбільшою.

Ключові слова: фауна, дика свиня, Розточчя.

Дика свиня (кабан) – поширений вид в Україні і здавна вважається важливим об'єктом полювання. Завдяки екологічній пластичності і високій плодючості кабан є перспективним видом у мисливському господарстві України. В останні два десятиліття спостерігають значне зростання чисельності виду по всій Європі [4-6], розширюється його ареал у північному напрямку [1-3]. Помітно зросла чисельність дикої свині на Львівщині. Так, якщо в 1999 р. поголів'я нараховувало 1770 особин, то в 2008 р. чисельність виду в області уже становила понад 3 тис. особин.

На сучасному етапі розвитку мисливського господарства недостатньо знати лише загальну кількість тварин. Необхідно враховувати, з яких особин (стать, вік) складається та чи інша мікропопуляція, які співвідношення забезпечують найвищу продуктивність поголів'я, яким чином потрібно здійснювати вилучення тварин, щоб не порушити нормального співвідношення статевих і вікових груп. Стосовно кабана це особливо важливо, оскільки у цього виду різні терміни першого спаровування у самців і самиць, обмежена полігамія самців та різна плодючість самиць.